

Родом із Великих Лісівців

Людмила БАРАНЕВИЧ

Мудрі китайці кажуть: замість нарікати на темряву — запали свою свічку. І ось з хвилюванням і радістю гортаю книжку Леонтія Івановича Сошина «Родом із Великих Лісівців» (Нотатки сільського вчителя минулої доби), упорядковану і щойно випущену в світ його дочкою, відомою київською журналісткою, талановитим книговидавцем Наталією Охмакевич-Сошин.

Майже фізичне відчуття, що мене зігриває тепло незгасимої свічки, не полишає на кожній сторінці: чи то суто документально-історичний екскурс в історію невеличкого козацького поселення в нетрях Полісся, котре згодом стало селом Великі Лісівці на Житомирщині, а чи родові дерева земляків, чи красивий графічний план вулиць, садиб із зазначенням кожного господаря, імена яких зберегла феноменальна пам'ять народного вчителя. А вишукане плетиво каліграфічного почерку, ідеальна грамотність української стилістики! Почав писати свої нотатки Леонтій Іванович на схилі 80-и років! Назви сільських кутків, прізвиська односельців... Це щось сакральне і разом з тим фантазмагорійне... Промовисте відлуння того, що на-

цінності, і всі вони пішли в небуття задля хворобливо-маніакальної ідеї звести щось таке, де людина має бути цеглинкою, безкоштовним будматеріалом, щоб згодом назавжди лишитися в мороці забуття. Книжка Леонтія Івановича розмлює, розшищає генетичну пам'ять іменами родичів, односельців, відтворенням справжніх, а не надуманих подій, учасником і очевидцем яких він був. Це його правдивий літопис, що одушевляє нашу історію.

Усе написано без внутрішнього надриву, з почуттям власної гідності, з фундаментальним знанням рідної історії, літератури, культури. Про себе Леонід Іванович скромно зазначає: «41 рік я віддав педагогічній роботі, з них 20 років — у рідному селі, на батьківщині і 21 рік — у Києві».

Як же не потішитися за сотні й, мабуть, тисячі його учнів!

Вогник однієї свічки, запалений учителем, освятив пам'ять численних поколінь і був переданий дочці як заповіт. Наталія Леонтіївна не просто прийняла його. До стихії батькового твору додала свої літературні ремарки, нюанси з історії родини, численних дійових осіб, фактів минулих та нинішніх днів, адже родина множиться новими нащадками. Таку працю могла звершити любляча шаноблива донька. А її післямова — то як сповідь вдячності за подароване життя, виправдане любов'ю право хоча б своїм болісно-правдивим словом віддати те, чого жорстока доля позбавила батьків. Ці зворушливі слова ніби мовлені за всіх нас, дітей, хто за життя своїх батьків не зміг вберегти їх бодай від останніх ударів, на які таким щедрим було наше суспільство.

У цей трагічний момент, коли новоявлений ординець зазіхнув повернути час назад, твором батька Наталія Леонтіївна розгортає нашу глибинну сутність, відкриває ті цілющі джерела, що за найважчих випробувань ставали на сторожі внутрішньої свободи, правди. Уявляю, якби наразі не тільки Великі Лісівці, а й Кричунови, Тернівки, Омельники, Коби, Березоточі, Саврані, Кулебівщини, Грушівки, Вишневі та міриади інших запалили свої свічки, як стало би тепло і ясно в Україні, як радісно



тішилися би діти, а дорослі спокійно й упевнено дивилися в завтрашній день, відпускаючи дітей у самостійне життя. Світло земних свічок, вочевидь, перегукувалося б із зоряними світами, а душі пращурів, наших незабутніх рідних, котрі навіки оселилися там, знали б, що їхні життя не минулися марно.

Ключовими поняттями, якими оперує Леонтій Іванович, є Батько — батьківщина, Мати — дружина — діти, сімейна згуртованість, духовна спадкоємність, що завжди жили в наших оселях. Як це по-українському, як це, зрештою, по-шевченківському! Згадаймо хоча б:

*«В своїй хаті своя й правда,
І сила, і воля».*

Звідси ж і добросусідство, повага до старших, активне родичання, взаємопідтримка. А хіба наша нинішня піднесена хвиля волонтерства не випливає з тих моральних засад! Наталія колись розповіла, що її місце спання в тісній повоєнній київській квартирі було під столом. Бо на ніч обов'язково хтось із земляків прибивався в пошуках кращої долі в столиці. Тож, природно, книжка рясніє здебільшого колективними фотографіями — гурти усміхнених родичів, односельців і просто сусідів, які забігли до гостинної Марії Денисівни (дружина Леонтія Івано-



Марія Денисівна і Леонтій Іванович з донькою Наталією. 1954 р.

ші предки не могли жити без образного уявлення про світ і про себе, без гумору, самоіронії. Це і є основа морального здоров'я нації.

Леонтій Іванович розгортає аналіз подій, котрі припали на його свідоме життя — революції, війни, голодомор, що прокотилися асфальтовим катком по кожній згадуваній долі. Трагізм втрат, незліченних людських жертв, життя яких враз позбавили даної Богом само-

веча, у дівочтві Кравченко). Весілля, хрестини, вхідчини, приїзди родичів з далеких країв відзначалися спільно, під звуки улюблених пісень, що шанувалися в цій сім'ї та майстерно виконувалися. Їх тексти є на сторінках книжки, як і численні байки, сімейні примовки, афоризми тощо.

Узагалі, з родини Сошиних, Кравченків, Курільців і Можарівських вишло чимало творчо обдарованих людей, висококласних спеціалістів, військових. На правах подруги Наталії мені пощастило знати декого з них, брати участь у сімейних торжествах. Зазвичай їх відкривав Леонтій Іванович. Аристократизм постави, густий тембр приємного голосу, шанобливість до кожного з присутніх і обов'язково проникливі слова про золоту вагу сімейних уз – усе це проймає до сліз. Ну й чудовий апофеоз вечірок, знаменитий «Вальсє – парами!». Вихованець київської гімназії початку минулого століття (батьки, розриваючись між наймами у місті й господарюванням у селі, спромоглися дати освіту синові) запаливав французькою мовою так, що нинішні діджеї позаздрили б. Він перетворювався на кавалера танців, а ми несамовито кружляли під його веселі вигукі «Агош!... Адруа... Коло!...». Марія Денисівна, вірна помічниця і головна дійова особа в їхніх сільських виставах, гуляннях, численних гуртках, мала свій коронний номер. Коли емоції та й утма били через край, а зупинятися не хотілося, вона зненацька з'являлася з відром і віником, щедро скроплюючи водою розпечені наші голови. Звісно, ми почувалися безтурботними дітьми. Хоча вже були доволі серйозними журналістами, що зухвалими публікаціями, далекими від норми комуністичної ідеології 60-х років минулого століття, тримали кругову оборону в редакції газети «Молода гвардія». До речі, з нашого неординарного колективу під керівництвом світлої пам'яті Миколи Івановича Кіпоренка вишло чимало відомих письменників, журналістів, громадських та політичних діячів. Назву бодай В'ячеслава Черновола, письменників Володимира Ма-



1916 р. Великолісівецька хорова капела. Дві учасниці з роду Курільців: Павлина – у заміжжі Леончук (2-й ряд, перша праворуч) та Марія Кравченко – у заміжжі Сошин (4-й ряд, друга праворуч)

няка, Михайла Слабошпицького (він і написав яскраве вступне слово до книжки).

Микола Федорович Охмакевич, чоловік Наталії, у нас ніколи не працював. Він починав тоді своє сходження до вершин української журналістики й громадської діяльності звичайним радіокореспондентом. Та ми вважали його своїм. Коханню цієї молоді пари, у якій вже зростає чарівний Лесик, пронизувало все довкола. Їхні українськість, дружельність, завжди гостинно відчинені двері воістину гуртували і колектив, додавали сил зберегти національну самоідентичність у майже тотально зросійщеному Києві.

А вже щодо різноманітних витівок, веселощів, то, звісно, Наталія була, сказати б по-сучасному, їх модератором. Коли раптом посеред рок-н-рольного шалу вона заводила своєї «Летіла зозуля»... ми завмирили: лунала душа її рідних Великих Лісівців, усіх тих, від кого перейшов цей голос, який хвилює, надихає. І ми мрійно летіли до різ-

них осель, де мама не втомлювалася чекати – крізь відстані, життєві незгоди, болі втрат...

У подружньому щасті Охмакевичів-Сошиних народилася донечка Оріся. Микола Федорович став займати високі державні посади. Та в їхній квартирі завжди знаходилося місце усім, хто потребував підтримки, доброго слова. Біля цього теплого вогнища зігрілося чимало душ... Тепер пішли внуки, правнуки...

Леонтій Іванович і Марія Денисівна не настачили своїм дітям маєтків, рахунків у банках. Та вони дали їм у спадок скарб, вищий за всі земні блага: любов до рідного порогу, до батьків, повагу до людей, працелюбність. Оце незгасиме полум'я свічки, що розірве будь-яку темряву.

А Великі Лісівці оберігають родинне гніздо – стареньку хату. Влітку на пасіці, заведеній ще батьком Леонтія Івановича, порядкує старший брат Наталії Олександр Сошин. Хата чекає на них завжди, турботливо тримаючи в пам'яті сліди тих, хто їх тут залишив.



Три братики| Платон Васильєв, Богдан Ільницький і Тарас Охмакевич під благословенням діда Миколи Охмакевича